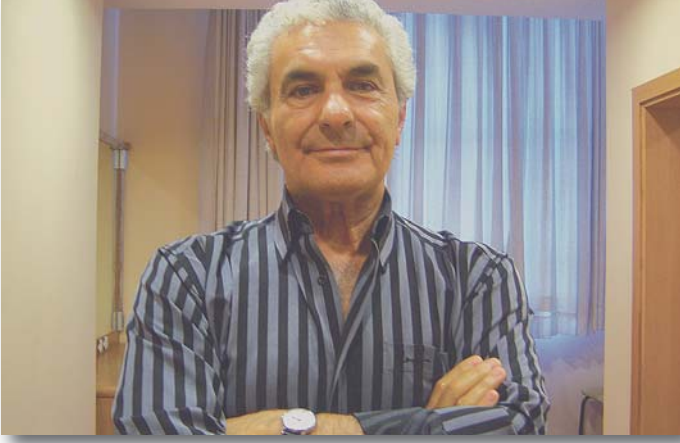

Kahve Molası

Prof. Gürer AYKAL

“Bush ve Saddam’ı bir araya getirseydik, Bush piyano çalsaydı, Saddam keman çalsaydı; bu ikisi bir Mozart Sonat çalsaydı, bu savaşlar olur muydu?” diyen dünyanın en iyi orkestra şeflerinden Gürer Aykal ile Diyabet Vakfı tarafından düzenlenen ‘Dünya Diyabet Günü Senfoni Konseri’ öncesi özel bir söyleşi gerçekleştirdik.

ACME: Müzikle nasıl tanıştınız?

Gürer AYKAL: Babam Eskişehir/Çifteler Köy Enstitüsü’nde müzik öğretmeniydi. Evde öğrencilerine özel ders verirdi. Ben de yan odadan onları izlerdim. İlk olarak böyle öğrendim diyebilirim. Notaları da yazı yazmadan önce öğrendim. Çünkü bütün sesleri notalarıyla birlikte duyuyordum. Biliyorsunuz insan babasından çeşitli hastalıklar alıyor. Ben, babamdan kulak da almışım.

ACME: Orkestra yönetimine gelene kadar geçen süreci biraz anlatabilir misiniz?

Gürer AYKAL: O dönemde müzik müfettişleri vardı. O müfettişler müzik öğretmenleriyle sürekli iletişim halindeydiler. Öğretmenler sınıfındaki yetenekli çocukları müfettişlere bildirirler; müfettişlerde yılın belli sürelerinde Türkiye’yi gezerek bu öğrencileri dinleyip, yetenekli bulurlarsa, Ankara Devlet Konservatuarı’na gelebilmeleri için yardım eder, ailelerine konservatuarı anlatırlardı.

Düşünebiliyor musunuz o dönemki Türkiye için? İşte ben de o öğrencilerdenim. Diyarbakır’da okurken

müfettişler geldiler. Kulak soruyorlardı o zaman. Aa, ee diye yanıt vermek gerekiyordu. Ben notalarıyla yanıt verdim onlara. Tabi onlar için de çok sevindirici bir şeydi bu. Bizim sınıfımız da 14 kişi daha kazandı. Müzik derslerimiz çok iyiydi. Öğretmenimiz de babamdı. Fakat o arkadaşların aileleri, çocuklarını göndermediler. “Çalgıcı olacak çocuk” diye istemediler. Bu yüzden benim o arkadaşlarım başka başka mesleklere yönelmek durumunda kaldılar. Konservatuarın keman bölümüne geldim. Bu bölümde okurken, zannediyorum ikinci yılımdı, 12 veya 13 yaşlarında, her erkek çocuk gibi bir balerine aşık oldum. Bir şey alacak param yoktu, bende beste yaptım. Armağanımız ancak oydu o zaman. Tabi beste yapabilmek belirli şeylerin ışıltısı oluyor zannedirim. Daha sonra zaten arkadaşlarımdan kurulu bir orkestra edindim. İlerleyen zamanda yüksek öğrencilerden kurulu bir orkestra vardı, ben daha ortadaydım. Fakat şunu anladım ki keman bölümünde edinilen bilgiler şef olmaya yetmiyor. Onun için kompozisyon okumak gerekiyordu. Keman öğretmenim Necdet Remzi Atak, “bu işi iyi öğrenmen lazım, sen Adnan’ın öğrencisi ol” dedi. Sonra ben Adnan Saygun’ un öğrencisi oldum. Bu sayede müziğin alfabesini yeniden öğrenme imkanı buldum. Hocamdan herşeyi öğrendim diyebilirim. Tabi bu arada keman bölümünü de bitirmiştim. Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası’nın sınavına girdim. O zamanlarda Türkiye’ye yeni gelmiş olan Gotthold Ephraim Lessing orkestraya yeni başlamıştı. Dolayısıyla orkestrayı kendi anlayışı içinde yoğururken, ben bir şefin nasıl çalışmış olduğunu orada görüyordum. Bunun yanında Adnan Saygun benden ikinci kemancı olmamı istemişti. ‘İkinci kemancı’ şefi tam karşıdan izler ve melodi çalmadığı için, işin iç tarafını da hep görebilen bir yerdedir. Ben de ikinci kemanlarda böyle şeflerin karşısında 7 yıl profesyonel olarak çalıştım. Şunu açıkça söyleyebilirim ki, iyi şeflerden değil ama kötü şeflerden çok şey öğrendim. Ne yapmamam gerektiğini gördüm. Arkadaşlar arasında orkestra kurduk. Onlarla konserler verdik. Şeflik çalışmalarını bu şekilde başlamış oldu.

ACME: Yurtdışında müzik ve orkestra yönetimi üzerine eğitimler aldınız. Bu eğitimlerden biraz bahsedebilir misiniz?

Gürer AYKAL: Konservatuardan mezun olunca devlet bursuyla İngiltere’ye gittim. Hem ‘Royal Academy’yi, hem de ‘Guildhall Müzik Okulu’ ileri şeflik bölümünü bitirdim. Yine hocamın isteği üzerine İtalya’da okumam ve Rönesans öncesi Gregoryan müzikleri de öğrenmem gereki-

Özel orkestraları, 16 yıl genel müzik direktörlüğü yaptığım Amerika'da öğrendim. Orada orkestraların biri dışında hepsi özeldir. Kent bilinci olan insanlar, kentinde neler olması gerektiği konusunda anlaşmış gibiler. Bir kenti başka bir kentle karşılaştırırken, "sizde senfoni orkestrası, opera var mı" diye sorarlar. Peki, bir orkestra nasıl kurulur dersenez, o kentin ileri gelenleri, iş adamları, avukatları, üniversite rektörleri, şerif ve müzik fakültelerinin dekanlarından oluşan 40 kişilik boardları oluyor.

yordu. Okul Vatikan'daydı ve dünyanın en önemli orkestra şefi öğretmeni Franco Ferrara da oradaydı. Ben hem Siena'da hem de Roma'da Santa Cecilia Akademisi'nde Franco Ferrara'yla da çalışma olanağı buldum. Kendisi dev gibi bir orkestra şefi. Fakat orkestra yönetmiyordu. Çünkü bir gün yönetirken duyduğu başka bir sesteki kendini alamayıp, arka üstü düşüp, sağancığını zedelemiş. Bu olay, ona hiç ayakta duramama ve hep orkestra önünde düşme korkusu vermiş. Bu büyük adam, bu nedenle öğretmenliğe başlamış. O, beni bütün akademik bilgilerin dışında, müziğin içinde başka bir tarafa sürükledi. Açıkçası beni orkestra yönetimi, yorumu, prova yöntemi konularında çok donanımlı yetiştirdi. Bu arada Vatikan'da da okumaya devam ediyordum. Gregorian, Rönesans çok sesliliğini öğreniyordum. Bu okul çok büyük bir kilise idi. Kayıt olma maceramda çok ilginçtir. Başvuru sırasında doldurmam için içinde dini, mezhebi gibi birtakım soruları olan formlar verdiler. İslam yazınca şaşkırdılar "buraya hiç İslam olan biri gelmedi" dediler. Ben de "bu müziği öğrenmek istiyorum, Türkiye'de öğretmenim yönlerdirdi, isterseniz İslam diye yazmayım ama ben burada okumak istiyorum. Netice de İslam dini mensubuyum ve bu da sizin için bir çeşitliliktir" dedim. Kabul ettiler fakat bir sınava tabi tuttular. Kendilerine göre de çok zor bir sınav yaptılar. Adnan Saygun'un öğrencisi, Ankara Devlet Konservatuvarı'nı bitiren bir insan için inanılmaz kolay bir sınavdı. Kazandım ve orada 6 ay okudum. Sınıfımızda rahibeler ve Capuchino'lar vardı. Onlar bu müziği öğrenip dünyada kiliselere dağılıyorlar ve bu müziğin yaşanabilir olması için uğraşıyorlardı. Çünkü bu müzik de unutulmuş bir müzikti.

Hocam Bartolucci idi. Altı hafta sonra beni fark etti ve yanına aldı. Böylece asistanı gibi olmuştum.

ACME: Başarılı bir eğitim döneminin ardından Türkiye'de yasal olarak atanan ilk orkestra şefi oldunuz ve Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nın şef yardımcılığına atandınız. Bu süreçten biraz bahsedermisiniz?

Gürer AYKAL: İtalya'daki eğitimlerin ardından Türkiye'ye döndüm. İstanbul Senfoni Orkestrası ile birçok konser verdim. İstanbul Festivali'nin açılışında Köroğlu Operası'nı çok ünlü orkestra şefi Niyazi yönetiyordu. Ben onun asistanıydım ki, geçirdiğim en korkulu günlerdir onlar. Sonra Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası ile konserler verdim. Bu konserlerde arkadaşlarımla çok büyük yardımları oldu. Orkestraları birkaç kez yönettikten sonra belirli kurullar kuruldu ve yasal olarak ilk kez bir orkestra şefi atandı. Hikmet Şimşek ile birlikte şef yardımcısıydık. 1988 yılında orkestranın 'Birinci Şefliğine' getirildim.

ACME: Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası (CSO)'nı yönettiniz daha sonra kendi isteğinizle ayrılarak Borusan İstanbul Filarmoni Orkestrası'nı kurdunuz. Yaklaşık 25 yıl çalıştığınız CSO'yu bırakmanızın nedenleri nelerdir?

Gürer AYKAL: 1999 yılında benim istediğim bir Türk piyanisti için orkestra yönetim kurulu "bakalım biz buna, iyiyse alırız" dediler. Kararıma güvenmediler. Bir de o zamanlar kangren olmuş olan Antalya Senfoni orkestrası için bakan tarafından görevlendirilmiştim. Bu şekilde Antalya'nın kuruluşunu ve gelişimini sağlamak için çalıştım. Yine o zaman şansım vardı. Çünkü Süleyman Demirel Cumhurbaşkanıydı, Cumhurbaşkanlığı genel sekreteri Necdet Seçkinöz ve Maliye Bakanı da Sümer Oral'dı. Orkestranın kurulumu için gerekli olan 50 kişilik kadroyu elde etmeme yardımcı oldular. Bir süre orada çalıştım. O zamanlar Oda Orkestrası daha doğrusu Yaylı Çalgılar Topluluğu olan Borusan benimle anlaşmak istedi. Ben kendilerine "oda orkestrası yerine bir filarmoni orkestrası kuracaksa olur" dedim. Kabul ettiler. Bu şekilde en seçkin orkestralardan bir tanesini de İstanbul'da kurmuş oldum. Yaşamımda böyle orkestra kurmak çok var. Yine 1977 yılında Suna Kan ve Faruk Güvenç ile birlikte, Ankara Oda Orkestrası'nı kurduk. Bu orkestra o zamanki koşullarda Avrupa'da 100'ün üzerinde konser verdi. Böyle çalışmalarını yapabildiğim için çok mutluyum.

ACME: Devlet himayesi altındaki orkestra yönetmen-

Kahve Molası

liği ve özel senfoni yönetmenliği arasındaki farklılardan bahsedebilir misiniz?

Gürer AYKAL: Özel orkestraları, 16 yıl genel müzik direktörlüğü yaptığım Amerika'da öğrendim. Orada orkestraların biri dışında hepsi özeldir. Kent bilinci olan insanlar, kentinde neler olması gerektiği konusunda anlaşmış gibiler. Bir kenti başka bir kentle karşılaştırırken, "sizde senfoni orkestrası, opera var mı" diye sorarlar. Peki, bir orkestra nasıl kurulur dersiniz, o kentin ileri gelenleri, iş adamları, avukatları, üniversite rektörleri, şerif ve müzik fakültelerinin dekanlarından oluşan 40 kişilik boardları oluyor. Board da olmak demek para vermek demektir zaten. Sizin gelirinize göre para belirlenir ve bu verdiği paralar vergiden düşer. Bir de Amerika'daki orkestraların sürekliliğinde dul hanımların rolü büyüktür. Onların yaptığı yardımlar olağanüstüdür. O yardımlar olmasa zaten New York Filarmoni bile kapanır.

Amerika'da orkestra şefi olduğunuz zaman, o kent size sahip çıkar. Çünkü o kentteki orkestrayı siz bir yerlere getireceksiniz. Zaten orda kimse sizi kaşınmaz, gözünüz güzel diye orkestra şefi yapmıyor. Birikiminiz, orkestra içindeki çabanız önemlidir. Konserlere gizli müzisyenler getirirler ve onlar orkestrayla nasıl çalıştığınızı, provalarınızı, müziği ne kadar bildiğinizi hepsini rapor ederler. Orkestra tarafından seçilmezsiniz. Orkestranın içinde bir 5 kişilik komite vardır. Bunlar boarda bilgi verirler, önerirler ama bu yine boardun elindedir. Board hem orkestrayı geliştirecek, daha fazla bilet satabilecek, kendini daha fazla duyurabilecek orkestra şeflerinin peşindedir. Bunun yanında Amerika'da özel orkestralarda,

orkestra şefi olarak siz oraya uygun olmayan, yalnız çalışı ile değil davranışlarıyla da uymayanı uyarıp, kendi istediğiniz düzeye gelmiyorsa teşekkür edebiliyorsunuz. Ama Türkiye'de devlet orkestralarındaki sistem böyle olmuyor. Siz orkestra şefi olarak rapor veriyorsunuz, sonra müfettişler geliyor, denetliyorlar, sorguluyorlar, sınavla gelen bu insanların acaba şefleri ile özel bir nedenleri mi var? diye araştırıyorlar. Halbuki, orkestra şefi kendi orkestrasında nasıl sesler çıkması gerektiği konusunda, kendi kafasında olan şeyi sahnede kuruyor. Bu yüzden de kafasındaki algıyı bozduğunu düşündüğü birisi varsa, o kişiyi orkestradan çıkarabilmelidir. İnanıyorum ki Türk orkestralarında da buna yakın bir sistem gelecektir. İnsanları orkestradan atmaktan bahsetmiyorum. Sadece o konuma uymuyordur. Ancak o insanın görev alabileceği başka bir yer mutlaka vardır. Böylece orada çalabilme onurundan yoksun olur. Mesela Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası çok önemli birikimleri üstünde taşıyan insanlar topluluğu demektir. En azından Devlet Orkestrası'nda çalanlar devletin saygınlığını bilecek donanımda, sazlarını çok iyi çalabilen, uygar insanlar olmalıdır. Budur zaten gelişimi sağlayan şey. Kahve kültürüyle bu işi götürmeye çalışanlarla olmaz. Bu sadece atılımı geciktirmeye yarar. Aradaki en büyük fark bu; 'Şefin Özgürlüğü'.

Ben Amerika'da orkestranın çalışma biçimini çok iyi öğrendim. Türkiye'de de Borusan Filarmoni'yi kurarken bu deneyimlerimden yararlandım. Orkestra elemanları nasıl, nerelerden seçilir, kaç kişinin kadrolu eleman olması lazım? gibi. Borusan'a kadrolu 24 kişi lazım dedim ancak şu an 5-6 kişi kadroluyuz. Henüz o sayıya ulaşamadık. O kadroya ulaşabilsek ayda 4-5 konser verebileceğiz, şu anda ancak bir konser verebiliyoruz.

ACME: Yurtiçi ve yurtdışındaki üniversitelerde orkestra şefliği profesörlüğünü yürütüyorsunuz. Biraz bu görevinizden de bahsedebilir misiniz?

Gürer AYKAL: Bilkent Üniversitesi'nde profesörlüğüm devam ediyor. Bunun yanında Mimar Sinan Üniversitesi'nde her yaşta öğrencilerim var. Onlarla orkestra şefliği çalışıyorum ve

Kahve Molası

inaniyorum ki 5-10 yıl içinde Türkiye’de de Türk orkestra şefleri çoğalacak.

ACME: İyi bir orkestra şefi neler bilmelidir?

Gürer AYKAL: Bir kere yönettiği eserlere çok iyi hakim olmalıdır. Örneğin varsayalım ki, Mozart yönetiyorum. Mozart’a bir kere saygım olmalı. Onun müziğini çok iyi bilmeliyim. O içimdeki Mozart’ı orkestraya çaldırabilmeliyim. Şimdi herkes der ki; onların önlerinde notalar var zaten, 2-3 üniversite bitirmiş insanlar, Mozart’ı bilmiyorlar mı? Elbetteki biliyorlar ama olay bu değil. Orkestra şefleri olmazsa müzik çok tek düze olur. Biz kendi anlayışlarımızı, o besteciyle olan barışıklığımızı, bilgimizle harmanlayabildiğimiz zaman içimizde, bu yorumu doğurabiliyoruz. Ondan başka benim orkestraya saygım vardır. Orkestranın da bana saygısı vardır. Onları her zaman gelecek olan seyirciye hazırlarım. Özellikle büyük kentlerde konsere gelmek pek kolay değildir. Bu yüzden bu zahmeti çekip buraya kadar gelme nezaketi gösteren insanları daha güzel karşılamak gerektiğini söylerim. Onlar da güzelce hazırlanırlar konsere. Gelip seyircilerine gülümserler. Gülerek çalışıyoruz. Alkış aldığımız zaman birlikte selamlıyoruz. Ben hiçbir zaman orkestra şefi olarak tek başıma selam vermem. Çünkü o sahnede kimse tek başına bir şey değildir. Benim orkestra şefi olarak sesim yoktur ki. O ses ancak bir çalışma sonucu ortaya çıkar. O yüzden bu başarıyı paylaşırız.

Bunun yanında bir orkestra şefi çok şey bilmelidir. Ülkesini, politikayı, ülkenin siyasetini, siyasetlerini bilmeli ve onları yönlendirebilmelidir. Şimdi siyasiler orkestralar açılmalı dese, Cumhurbaşkanı ve Başbakan bu konuyu ele alsın, Milli Eğitim Bakanı bu duruma evet dese, bu konuda girişimlerde bulunsalar, biz bir çok yerde daha orkestra açarız. Bu orkestralar bir kente güzellik, anlayış ve saygı getirir. Orkestralar çok sesli çaldıkları için, çok sesliliği anlayan insanlar demokrasiyi de çok çabuk kavrarlar. Ben şu anda Başbakanın, Kültür Bakanının, Cumhurbaşkanı’nın yerinde olsam her yıl bir kentimize orkestra açarım ve bunu yapabilenler tarihe geçerler.

ACME: Orkestra şefi olmanın zorlukları nelerdir?

Gürer AYKAL: Çok uzun ve çok çalışmak gereken bir iş bu. Hiçbir zaman ‘ben oldum’ diye bir şey yok. Her konseriniz için çok çalışmak ve öğrenmek zorundasınız. Gittikçe daha kolay öğrenirsiniz, eserleri daha kolay çıkartırsınız ama öğrenmek hiç bitmez. Bunun yanında bazı şeyler okumak gerekir. Örneğin ben öğrencilerime ‘Yaşar Kemal’ okutuyorum. Çünkü Yaşar Kemal okuyan insanın algıları artıyor. Müzikte küçük minik çekirdekler ve cümleler vardır. Bu cümleler gelişir belirli formlarda senfoniler çıkartır. Ama bunlar hep küçük çekirdeklerden oluşur. İşte Yaşar Kemal’de de bu var. Tabi sadece Yaşar Kemal değil, birçok şeyin okuması ve orkestra şefinin toplumun dışında kalmaması gerekir.

ACME: Siz kendinizi bir konsere nasıl hazırlıyorsunuz?

Gürer AYKAL: Sürekli notaları okuyorum. Gelecek hafta Mendelson 1. Senfoni’yi yöneteceğim. Bu akşamki konserden çıkıp bütün haftasonu bu konsere hazırlanacağım. Sürekli okuyacağım ki başarılı olabileyim.

ACME: Bayanların orkestralara olan ilgisini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Gürer AYKAL: Özenle hazırlanıp geliyorlar konserlere. Makyajlarını yapıyorlar, seyircilerini önemsiyorlar. Çok güzel bir şey bu. Türkiye’deki hanımların güzelliği inanılmaz başka orkestralarda yok. Zaten Türk orkestralarında hanımlar daha çoğunlukta. Bunun için gerçekten çok mutluyum. Her zaman söylerim, hanımlar bizim arkamızda değil, biz hanımlarımızın arkasında yürürüz derim. Çünkü hanımlar erkeklerden daha çabuk algılıyorlar, birçok işi aynı anda yapabiliyorlar. Oysa biz erkekler aynı anda tek bir şey yapabiliyoruz.

ACME: Biraz önce provada da izledim. Elinizle ve gözlerinizle onlarca, hatta yüzlerce kişiyi hiç konuşmadan tek bir noktada birleştirebiliyorsunuz. Bu nasıl bir duygu?

Kahve Molası

Gürer AYKAL: Tabi benim ellerimden ve gözlerimden onlar anlıyorlar. Yüz mimiklerimden nasıl çalmaları gerektiğini anlıyorlar. Önlerinde yok mu nota? Var. Ama hep söylerim. Nota bir vesiledir. Onu hayata geçirebilmek için şefin bilgisini görmeniz gerekir. O zaman ancak eserlerde tat oluyor, ruh geliyor, yoksa kupkuru bir şey çıkar ortaya.

ACME: Yönettiğiniz orkestralar nelerdir?

Gürer AYKAL: Çok büyük orkestralar yönettim. Londra'daki Royal Filarmoni, Amsterdam'da Concertgebouw Oda Orkestrası, İngilizlerin çok övündüğü İngiliz Oda Orkestrası, London Mozart Players'ı epey yönettim. İtalya'nın en iyi orkestralarını yönettim ki, her zaman da yönetiyorum. Almanya'da çok ünlü orkestralar yönettim. Finlandiya'da Helsinki Senfoni ile çok iyi uyum sağlamıştık ki, bu da çok önemlidir. Çok yakın bir geçmişte Atina'yı yönettim. Atina'da Saygun çaldırdım. Atina'nın Saygun'u kavrayabilmesi beni bir kez daha inandırdı ki, bu iki ülke aslında bir. Müzikteki paydayı hemen kavrayabilmeleri, Saygun'a verdikleri o güzel tepki. Bütün bunlar onu gösterdi bana. Bu iki ülkeyi ne kadar ayırmaya çalışsalar da içten bir bağlılık var gerçekten de.

Yine yakınlarda Selanik'te Beethoven'ın 3. Senfonisi'ni yönettim. Onlar istediler bunu. Başta da bir Saygun yönettim orada da. Ben Selanik'teki orkestrayı, sanki Atatürk'ün orkestrasıymış gibi çalıştırmaya başladım. Hiçbir salise, tek bir şeyi atlatmadım. Aslında Beethoven 3. Senfoni'yi Napolyon için yazıyor. Neden? Çünkü Napolyon cumhuriyeti getirecek. Fakat ülkenin başına geçip krallığını ilan edince, Beethoven ona kızıyor. Çünkü o senfonisini ileride cumhuriyeti getirecek, cumhuriyet düşkünü bir adam için yazıyor. O an bir bağ kurarak Beethoven'ın aslında Atatürk'ü gördüğünü düşündüm. Bir lider, bir İslam ülkesine cumhuriyeti ve laik sistemi getiriyor, demokrasinin temellerini atıyor. İşte bütün bunları düşünerek Beethoven 3'ü Atatürk için seslendirdim. Selanik'te Atatürk'ün evine gittim. Defteri imzalarken elim titremeye başladı. Normalde bu tür yerlerde pek heyecanlanmam. Deftere, "Atam, buradaki konsere sizin ilk Türk operasını yazdırdığınız Ahmet Adnan Saygun'un bir

eseri ile başladım. Sizin istediğiniz eğitimi aldım ve yaşamımın sonuna kadar da bunu sürdüreceğim" yazdım. Ben yaptığım her başarılı şeyden sonra Ankara'ya gittiğimde Anıtkabir'e de gider, Ata'm ile paylaşırım. Bunu yaptıkça bir güç alıyorum. 350 şef arasından seçildiğimi paylaşırım, sonra kendimi 700'e de çıkarabilirim, 1000'e de. Yeter ki bunu Ata'ya söyleyin. Öğrencilerime de söylüyorum hep. Yapın, başarın ve bunu Ata ile paylaşın. O zaman güçlü olursunuz, çalmazsınız, çırpamazsınız, iyi olursunuz, başarılı olursunuz. Yeter ki Ata emanetçilerinin kendi yolunda olduğunu bilsin.

ACME: Birlikte çalıştığınız ünlü solistler kimlerdir?

Gürer AYKAL: Hemen hemen her Türk'le çalıştım. Amerika'da da bulunduğum orkestralara Türk solistleri çağırıyorum. Bugüne kadar 27 kez Türk solistleri çağırdım. Ama dünyanın çok ünlü solistleriyle de çalıştım. Andre Navarra, Pierre Fournier, Maxim Vengerov gibi. Onlardan da konser anında çok şeyler öğrendim. Türkiye'de en çok Suna Kan ile çalıştım. Dağ gibi bir kadındır, ondan da gerçekten çok şey öğrendim.

ACME: Size gelen konser tekliflerini nasıl değerlendiriyorsunuz? Öyle ki bir gün Viyana'dasınız, ertesi gün Antalya'da, bir sonraki gün de Erzurum'da konser verebiliyorsunuz. Gideceğiniz konser mekanı ruh halinizi etkiliyor mu?

Gürer AYKAL: Özellikle yurt dışındaki konserlerde Türk eseri yoksa kabul etmem. Genelde istemezler, ancak bir iki yazışma sonrasında anlaşırız. Ben Türk eserlerinin ağırlığı olduğu eserleri dışarıda yönetmek istiyorum ki; ülkemin bestecilikte nereye vardığını gösterebileyim.

ACME: Çeşitli nedenlerle Anadolu'nun çeşitli kentlerinde bulundunuz. Eskişehir'de doğdunuz, Ankara ve Diyarbakır'da eğitim dönemi geçirdiniz ve pek çok ilde konser verdiniz. Mesela en son Nemrut Dağı'nda,

Komagene Krallığı'ndan kalan dev tanrı heykellerinin önünde Nemrut halkına “Vivaldi” ziyafeti verdiniz. Bundan biraz bahseder misiniz? Anadolu’da insanlarımızın klasik müziğe bakışı sizce nasıl?

Gürer AYKAL: Ne veriyoruz ki, o insandan bakışını alalım. Cumhuriyetimizin yüzüncü yılına o kadar az kaldı ki. Hala 6-7 orkestradayız. Ülkenizi çağdaş yapmak istiyorsanız, insanlara iyiyi, güzeli, sanatı vermek istiyorsanız; bunun politikanızda olması lazım. Hangi partide olursanız olun, korkmayın siyasiler, korkmayın! Orkestralar güzellik getirir, düzen getirir, çok seslilik getirir. Bundan kimse zarar görmez, ülke kazanır!

ACME: Konsere çıkmadan önce repertuarınızı neye göre belirliyorsunuz?

Gürer AYKAL: Bir, orkestranın çalması gereken eserler vardır. Onu atlamamak gerekir. Hep aynı şeyleri yapmazsınız. Bir de, izleyicilere göre belirlenir. Bazı ülkelerde, bazı kentlerde bazı eserler ağır gelebilir, hafif gelebilir. Ona göre değişir. Bir de orkestra şefi olarak ben kendim neler yapmalıyım. Bütün bu üçünü harmanlayıp ona göre bir repertuar hazırlamaya çalışırım.

ACME: Klasik müziğin gelişmesi açısından neler yapmak gerekir? Halen devam eden Antalya 10. Piyano Festivaline katıldınız. Bu festivallerin müziğe katkısı hakkında ne düşünüyorsunuz?

Gürer AYKAL: Fazıl Say 10. yılını yapıyor festivalin. Fazıl’ın Türkiye’deki ve dünyadaki konumu önemlidir, bizi tanıttığı kadar kim tanıtabilmiştir başka? Dilerim bu gibi bir festivali İstanbul’da da yapar.

Müziğin gelişebilmesi için tabi ki okullarımızdaki eğitimin kaliteli olması lazım. Milli eğitim bakanlarının müzik dersinin önemini kavraması gerekir. Seçmeli ders değil, zorunlu ders olarak bırakmak lazım. Çünkü Türkiye’de çok yetenekli insanlarımız var. Bu müzikle insanlar çok güzel yerlere varır. Hem türkülerimiz, hem oyun havalarımız. Eğitimin içinde hepsi okutulur, çok daha güzel bir yere gelir.

ACME: Yeni kuşak hakkında ne düşünüyorsunuz?

Gürer AYKAL: Televizyonlarla, radyolarla, cd’lerle çok ilgililer. Çok yeni garip garip müzikler de dinliyorlar. Fakat ne olursa olsun çok sesli müziği dinledikten sonra, o zaten insanı daha doğru bir tarafa çeker. Yaşları kırkı bulduğu zaman klasik müziğin değerini anlayacaklardır.

ACME: Bir de “Mozart ve diğerleri” meselesi var. Bir röportajınızda Mozart dinleyen insan savaştan diyorunuz...

Gürer AYKAL: Mozart’ın yapıtları şu an biz konuşurken bile, dünyanın birçok yerinde yeni çalınıyor, tanınıyor. Öyle eserler bıraktı ki, onlar hep çoğalıyor, dünyada hep onu dinliyorlar. Onu dinleyen insanlar söylediğim gibi, düzenli oluyorlar, sevecen oluyorlar. Örneğin Bush ve Saddam’ı bir araya getirseydik; Bush piyano, Saddam keman çalsaydı; bu ikisi bir Mozart Sonat çalsaydı, bu savaşlar olur muydu?

ACME: Bu akşam, Dünya Diyabet Günü için Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Devlet Konservatuvarı ve Türkiye Diyabet Vakfı işbirliği ile “Diyabetle Daha Güzel Bir Yaşam İçin” sloganıyla bir konser düzenleniyor. Bu projeye nasıl dahil oldunuz?

Gürer AYKAL: Prof.Dr. Mesut İktuğ bunu bana söyledi. Büyük bir mutlulukla kabul ettim. İnsanlarda aslında en önemli sağlık sorunu diyabet ama bu biraz görmezlikten geliniyor. Bunun anlaşılması lazım. Benim biraz katkı olucaksa ne mutlu bana. İnsanlarımızın bilmesi lazım. Körü körüne şeyler biliyoruz. Bu kurumlara bütçemiz el verdiğimizde destek olabilirsek, yardım edebiliyorsak ne mutlu bana.

ACME: Yeni projeleriniz nelerdir?

Gürer AYKAL: Daha çok Amerika’da konserlerim olacak. Bilkent’te ve İstanbul’da ders vermeye devam edeceğim. Borusan’da kısıtlı konserlerim var. Mümkün olursa Türkiye’de başka yerlerde orkestralar açacağım. Çok yakında İzmir-Karşıyaka’da bir orkestra kuruluyor. Yapının bitmesini bekliyoruz. Tabi bununla kalmayıp, yaşadığım süre boyunca Türkiye’ye orkestra kazandırmak istiyorum. Müziğin bir askeri gibi çalışacağım.

ACME: Sağlığınıza nasıl dikkat ediyorsunuz?

Gürer AYKAL: Yalnız müzikle tedavi oluyorum ben. Bir de çok sevgili doktor arkadaşım var. Cihangir konserde olunca korkusuzca konseri yönetiyorum. Bana bir şey olursa nasılsa müdahale eder diyorum. Şaka bir yana hepimizin doktoru olmalı. Avukat tutuyor herkes tamam ama önce bir de doktoru olmalı. Sağlıklı olmak, verimli olmakla eşittir çünkü. 🎵